

Ekspertutvalget for grønn konkurransekraft
Connie Hedegaard og Idar Kreutzer
c/o Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013
0030 OSLO

GRØNN KONKURRANSEKRAFT I FORNYBARNÆRINGEN – STORE MULIGHETER

Vi viser til møter med utvalget i Oslo 3. november 2015 og i København den 7. april samt til skriftlige innspill 1. desember 2015. Vi viser videre til rapporten fra grønn skattekomisjon 9. desember 2015, energimeldingen av 15. april som ble behandlet av Stortinget 13. juni, og til veikartet fra norsk prosessindustri som ble overlevert utvalget den 9. mai.

Etter vår vurdering gir energimeldingen og Stortingets behandling i all hovedsak et godt og realistisk bilde av situasjonen i næringen og utfordringene fremover. Vi peker særlig på at:

«Regjeringen er opptatt av at fornybarnæringen i Norge i seg selv utgjør en viktig næring. Næringen sysselsetter totalt om lag 20 000 årsverk i hele landet, inkludert sysselsettingen innen nettvirksomheten. Leveransene av fornybar energi er grunnleggende for positiv utvikling i annen industri og næringsliv. Vannkraften har i over hundre år lagt grunnlaget for industriutviklingen og norsk velferd. Fornybarnæringen vil fortsette å være en sentral næring i den videre overgangen til mer klimavennlig energibruk i Norge og Europa.»

Som en utdyping av dette vedlegger Energi Norge et notat med gjennomgang av verdiskapingen vår næring står for, sammen med vekststrategier i en rekke av energiselskapene i Norge. Notatet viser at næringen består av 1700 bedrifter med en samlet årlig verdiskaping på rundt regnet 75 milliarder kroner. Eksporten utgjorde i 2013 ca. 5 milliarder kroner. Næringen som består av selskaper innen kraftproduksjon, nett, kraftmarked og leverandørbedrifter, sysselsetter 20000 personer. Notatet viser til at verdiskapingen i fornybarnæringen var langt høyere enn for eksempel fiskeriene inklusiv havbruksnæringen i 2013, og utgjorde nesten 40 prosent av verdiskapingen i hele fastlandsindustrien. En rekke nye virksomheter oppstår nå i Norge i grensesnittet mellom energi, IT og tjenesteytende næringer, se for eksempel vedlegg 2 for elektrifisering av transport.

Energimeldingen representerer fornybarnæringens veikart for tiden frem mot 2030. Vi skal ikke omstilles for å bli utslippsfrie slik som industrien, transportsektoren og olje- og gassnæringen, men vi skal bidra til denne omstillingen samtidig som markedsbasert verdiskaping utvikles og forsyningsikkerhet ivaretas. Det er i dette perspektivet behov for å følge opp politikken i energimeldingen på flere områder, og vi ønsker derfor å komme med enda mer konkrete forslag til tiltak som utvalget bør vurdere i sin rapport i oktober.

Vi vil generelt peke på at situasjonen i Norge er annerledes enn i store deler av Europa og verden som følge av et allerede dekarbonisert kraftsystem med god tilgang på rimelig, ren kraft med stor

regulerbarhet som følge av vannkraften. Vi har et velfungerende nett og marked. Dette bildet er nå forsterket gjennom analysene i energimeldingen. Verdiskapingspotensialet vårt preges derfor av følgende tre innsatsområder: 1) innovasjon og modernisering av eksisterende vannkraftproduksjon og energiinfrastruktur, 2) behovet for å ta fornybar kraft bedre i bruk i økonomien og 3) aktivitet utenfor landets grenser.

Rapporten fra utvalget for grønn konkurransekraft må reflektere de store mulighetene som følge av de spesielle norske fortrinnene med vannkraften, men også dilemmaene i at vi best kan legge til rette for varig vekst i Norge dersom det spiller på lag med de underliggende energiutfordringene, og ikke bare direkte kopierer andre lands politikk og virkemidler.

Vi vil på denne bakgrunn foreslå følgende tiltak på de tre nevnte områdene. Vedlagt følger konkrete eksempler som illustrerer hver av utfordringene:

VERDISKAPING GJENNOM INVESTERINGER I PRODUKSJON OG TRANSPORT AV FORNYBAR ENERGI

Mens energi fra variabel fornybar energi i form av sol og vind må forventes å bli tilgjengelig til en lav kostnad i det europeiske og globale energisystemet i løpet av 2020-2030, vil regulerbar energi uten klimagassutslipp (effekt) som vannkraft med magasiner måtte forventes å bli en mangelvare. Dette vil være tilfellet også i et scenario med betydelig billigere batteriteknologi. I dag er denne verdien i liten grad priset i markedet, men det pågår endringer i markedsdesignet, herunder tilnærmingen til tariffen med vurdering av effektpriser, krav til balansering av variabel fornybar energi, teknologinøytral prioritering av tilgang til nett, økt intradag handel og bedre kobling med balansemarkedet, innføring av prissoner og mer transparens i markedene. Vi mener i likhet med EU-kommisjonen og Tyskland at det er intet eller lite behov for kapasitetsmekanismer (avhengig av definisjonen), men når de nå innføres i en rekke europeiske land må de balanseres mot behovet for å sikre energimarkedets funksjonalitet. Dette kalles ofte for å styrke markedets «software». Markedene er i tillegg fremdeles lite integrerte med «hardware», og de mellomlandsforbindelser som er samfunnsøkonomisk lønnsomme må bygges. Bedre handelsveier er en forutsetning for konkurransekraft også i Norge, og en underliggende forutsetning for verdiskaping som kan og bør skje parallelt med at vi tar kraften i bruk hjemme.

Sol og landbasert vindkraft har gjennom aktiv statsstøtte i Europa opplevd en raskt fallende kostnadskurve med betydelig reduserte kostnader. Dette bidrar til at det nordiske markedet vil ha god tilgang på rimelig og ren kraft i lang tid fremover, selv med redusert atomkraft i Sverige. Økt nedbør og lavere/stabil etterspørsel som følger av tettere bygg og mildere vintre oppveier i stor grad befolkningsvekst og økt boareal per innbygger. Dette gjør at norsk vannkraft ikke lenger kan høste ekstraordinær avkastning på samme måte som før. Samtidig er norsk vannkraft inne i en rehabiliteringsfase med anlegg som når sin forventede levealder på 60-80 år. Reinvesteringene er nødvendige for å ruste anleggene for nye tiår med ren og regulerbar vannkraftleveranse. På grunn av et betydelig og vedvarende lavere prisbilde og den tunge skattebelastningen av vannkraften, er det nå spørsmål om den bedriftsøkonomiske lønnsomheten ved eventuell oppgradering og fornyelse av anleggene. Utbytteforventninger står også sentralt. For at dette «generasjonsskiftet» skal kunne finne sted og skape sysselsetting og vekst med samfunnsøkonomisk nytte, er en vesentlig barriere den ekstraordinære grunnrentebeskatningen begrunnet i en «superprofitt» som ikke lenger eksisterer i energimarkedene kombinert med andre særskatter og avgifter. Dette gjelder selv om vannkraften med økende CO₂-pris gjennom ETS frem mot 2050 potensielt får økt verdi.

En nødvendig overgang til utslippsfrie energibærere som strøm, samtidig som det er en rivende utvikling både hva gjelder teknologi og kundenære forretningsmodeller, skaper noen særlige utfordringer. Grønn skattekommisjon har påpekt at el-avgiften ikke er noen miljøavgift, men en ren fiskal avgift. På samme måte som i andre land i EØS-området brukes elektrisitet i økende grad som en inntektskilde for det offentlige og kostnadene for klimaomstillingen legges på brukere av fornybar energi. Både i Norge og resten av Europa utgjør kraftprisen om lag det samme som skatter, avgifter og kostnader til fornybarstøtte

til sammen. Denne «skattekilen» skaper uheldige tilpasninger i markedet, og hemmer heller enn å fremme mer bruk av elektrisitet og andre utslippsfrie energibærere. Vi oppfordrer derfor utvalget til å løfte spørsmålet om elektrisitetens rolle som skatteobjekt, og påpeke hvordan dagens skattekilene på en uheldig måte vrir både ressursbruk og konkurransekraft i en uheldig retning.

Samtidig med vurderinger av reinvesteringer i vannkraften, skjer det omfattende investeringer i nettet og annen infrastruktur for å transportere den fornybare energien frem til sluttbruker. Disse investeringene som vi uansett skal foreta må vi høste av på en god måte.

Vi foreslår følgende:

- Norge må bidra til å sikre prising av CO₂ ved styrking av klimakvotestystemet ETS gjennom bedre balanse i markedet. Det strukturelle overskuddet som er holdt tilbake (backloaded) på ca. 2, 5 milliarder kvoter må slettes, og prinsippene for markedsstabilitetsmekanismen MSR ivaretas. Ambisjonsnivået for ETS må økes i tråd med Paris-avtalen, særlig gjennom en økning av nedtrappingsfaktoren på 2,2 til om lag 2,6. Negative konsekvenser av andre virkemidler på kvotestystemet må fjernes gjennom bedre styringsprosesser (governance).
- All støtte til fossil energi og moden fornybar energi fases ut i Europa. Forskning og utvikling videreføres.
- Omgående endre prinsippene for fastsetting av risikofri rente og dermed friinntektsrenten i grunnrenteskattesystemet. Normert risikofri rente bør fastsettes som en langsiktig nøytral realrente på 2,5 prosent med kompensasjon for løpende inflasjon målt ved konsumprisindeksen. I tillegg kommer et risikopåslag for regulatorisk risiko. Risikopåslaget settes til 3 prosentpoeng. Eventuelt vurdere varianter av risikopåslaget avhengig av investeringskategorier. Modelleringer og de vedlagte eksemplene illustrerer utfordringene med manglende bedriftsøkonomisk lønnsomhet på tross av samfunnsøkonomisk gevinst. De viser at en slik friinntektsrente for et kraftverk på 200 GWh med 50 års levetid med forutsetninger om 25 øre/KWh vil kunne føre til at rehabilitering av prosjektet går fra negativ til beskjeden positiv nåverdi, selv sagt uten at det dermed er mulig å forutsi utfallet av en konkret investeringsbeslutning.
- Fornybarnæringen behandles på linje med andre næringer slik at reduksjonene i selskapsskatten også gjøres gjeldende for vannkraften ved at de ikke motvirkes av endring i grunnrenteskatten. Den effektive beskatningen for fornybar energi skal som prinsipp alltid være lavere enn for fossil energi. Det er ikke tilfelle i dag, særlig for marginalt lønnsomme prosjekter. Eksisterende skatteregime, herunder eiendomsskatt og andre lokale avgifter må gjennomgås og endringer vurderes.
- Særregelen om 25 % mererstatning ved ekspropriasjon til vannkraftformål fjernes i tråd med Energimeldingen.
- Miljømålene for vannforekomster med regulerbar produksjon av vannkraft settes på en måte som bare helt unntaksvis forutsetter tap av fornybarproduksjon eller reguleringssevne, og neste planperiode avgrenses til å vurdere om ny kunnskap bør føre til endringer i målene.
- Helhetlige samfunnsøkonomiske risikovurderinger på tvers av samfunnssektorer må legges til grunn for sikkerhetsregelverk innenfor kraftsektoren, særlig for krav til dampsikkerhet.
- Leie av kraftanlegg utvikles videre som mulighet for å legge til rette for kapitaltilgang fra langsiktige investorer slik som pensjonsfond innenfor konsolideringsmodellen gjennom å øke leietiden fra 15 til 30 år.
- Sikre videre forskning og utvikling på flytende havvindinstallasjoner hvor Norge har konkurransefortrinn som kan utvikles i et internasjonalt marked.

- Legge til rette for et demonstrasjonsprosjekt for et pumpekraftanlegg i Norge i tilknytning til magasiner.
- Legge bedre til rette for at ordningen med forskningsentre for miljøvennlig energi (FME) samordnes godt med innovasjon og forretningsutvikling
- Legge til rette for prosjektering av ytterligere mellomlandsforbindelser til UK og kontinentet før 2020 med bakgrunn i forslag til endringer i energiloven. Ikke avvente konsesjonsbehandling til de vedtatte kablene er i drift og heller ikke kreve samtidighet mellom konsesjonsinnvilgelse og igangsettelse av prosjekter eller på annen måte stille rigide og uhensiktsmessige prosesskrav som gjør det umulig å utvikle prosjekter.
- Tydeliggjøres at Statnetts ansvar er begrenset til transmisjon og til overordnet systemansvar. Legge bedre til rette for at det utvikles et marked for fleksibilitetsløsninger i energisystemet basert på konkurranse.

VERDISKAPING GJENNOM Å TA DEN FORNYBARE KRAFTEN I BRUK

Tilgangen på ren, billig og sikker energi i Norge gir store muligheter for ny industriaktivitet, ikke bare i tradisjonelle næringer, men også gjennom etablering av store datasentre og annen ny industri. I tillegg gjør tilgangen på ren energi det mulig for industrien å redusere prosessutslippene sine for eksempel ved overgang fra kull til hydrogen som reduksjonsmiddel. Rammevilkårene for kraftkrevende industri henger nøye sammen med verdiskapingen i fornybarnæringen. Vi viser her til prosessindustriens veikart.

Mye av verdiskapingspotensialet i Norge på energiområdet er ellers knyttet til omlegging fra fossil energibruk til bruk av fornybar energi gjennom elektrifisering. Utslippsfri energibruk hos sluttbruker er nødvendig for å nå 2050-målene. Økt forbruk av elektrisitet påvirker ikke utslippstaket i ETS. Elektrifisering av transportsektoren er i gang gjennom støtte til elbiler og avgifter på fossil energibruk. Gjennom nye klimamål for Norge etter 2020 basert på EUs innsatsfordelingsbeslutning (ESD) vil behovet for utslippsreduksjoner i ikke-kvotepliktig sektor øke. Elektrifisering kutter utslipp, øker fornybarandelen, øker energieffektiviteten og reduserer lokal luftforurensing. Konvertering fra fossil energibruk til fornybar energi gjennom elektrifisering innebærer betydelige effektiviseringsgevinster. Elektrifisering av veitransportsektoren vil for eksempel kunne gi mellom 50 og 70 % energieffektivisering per kjøretøy i 2030 og samlet 7 prosentpoeng energieffektivisering i norsk økonomi. Gjennom et naturlig hjemmemarked for elektrisk mobilitet som spiller på lag med våre egne energiutfordringer og ikke andre lands utfordringer, vil de løsningene vi tar i bruk kunne gi varig nyvinning og kompetanse som selskaper og leverandørindustri kan utnytte og eksportere. I skipsfartssektoren ligger det særlig godt til rette gjennom leverandørindustri og klynger med stor politisk oppmerksomhet. Grønt kystfartsprogram hvor vi deltar er et godt virkemiddel. Vedlagt følger oversikt over virksomheter innenfor elektrifisering av transport. Selv om det innenfor veitransport er mindre klare strukturer, viser denne at det er en evne til å hente ut ringvirkninger som kommer gjennom infrastrukturferinger og digitalisering. Dette bør stimuleres videre. Energinæringen har en viktig rolle i å utforme en effektiv ladeinfrastruktur, men rollene er under utvikling. Grensene mellom offentlig og privat utbygging og drift av ladestasjoner er uavklart og grensene mellom støtte til lading i og utenfor byer er ikke klart i virkemiddelbruken. I arbeidet med nasjonal transportplan er kostnadene ved infrastruktur fremhevet, men det er ingen plan for kostnadsfordeling og fremdrift. Det er en erkjennelse at drivstoffavgifter alene ikke vil kunne sikre at klimamålene nås, til det må nivået være så høyt at det blir sosialt uakseptabelt. Grønn skattekomisjon svarer ikke på denne utfordringen med styringseffektivitet. I stedet bør man se på nye måter å organisere offentlig virkemiddelbruk og privat initiativ på. NHOs forslag til en klimafond for tungtransport er et konkret og godt forslag vi støtter.

Elektrifisering av offshore-installasjoner innebærer en mulighet for omstilling av olje- og gassnæringen til å bli mer klimavennlig og fremtidsrettet. Det er viktig å foreta grundige samfunnsøkonomiske utredninger av nytte og kostnad i et helhetlig og langsiktig perspektiv.

En fellesnevner for verdiskaping knyttet til energibruk er koordinering på tvers av sektorer og

verdikjeder. Bedre klyngesamarbeid med leverandører og tjenesteytere på energiområdet vil måtte ta utgangspunkt i eksisterende strukturer. Energi Norge og våre medlemmer er aktive i dialog med byggsektoren, samferdsessektoren, industrien, leverandørindustrien, offshore-næringen og IKT-næringen. Dette bør utvikles videre.

En annen fellesnevner er digitalisering. I forbindelse med investeringer i nett og smarte målere oppstår et potensiale i nye verdikjeder og forretningsmodeller. Vi er vant til å si at Norge er unikt på grunn av naturressursene, mens Statistisk Sentralbyrå til stadighet forteller oss at nasjonalformuen er kunnskap og arbeid. Norske forbrukere er unike når det gjelder entusiasme for ny teknologi, om det er tidlig bruk av mobiltelefon eller som testmarked for Netflix. Vi må se utviklingsmulighetene som en sum av disse. Norge er unikt ved at vi bruker mer strøm enn nesten alle andre per innbygger. Det er moderne og fremtidsrettet både å koke og kjøre elektrisk. Norge er unikt ved at en svært høy andel av forbrukerne kjøper sin strøm gjennom en såkalt spotavtale. Sammen med sterke kunnskapsmiljøer, for eksempel i Halden, Trondheim og Stavanger, bør det ligge betydelige verdiskapingsmuligheter med perspektiver langt ut over Norges grenser. Plusskunder og forbrukerfleksibilitet må da integreres i markedet på en god måte som spiller på lag med vårt energisystem. Dette innebærer en balansert tilnærming til plikter (tariffer og avgifter) og rettigheter (støtte og innmating), som hensyntar norske klima- og energitutfordringer. Det må legges til rette for marked og konkurranse der det er mulig. Videre vil fjerning av regelverk og veiledning som diskriminerer strøm som utslippsfri energibærer og gjennomføring av teknologinøytralitet være avgjørende for at vi ivaretar konkurransekraft der fellesløsningene og de individuelle løsningene arbeider godt sammen. Vannkraften som rimelig og regulerbar fornybarkilde vil kunne spille på lag med, og muliggjøre ny teknologi og nye adferdsmønstre slik vi i dag ser på makronivå med dansk variabel vindkraft.

Norge er i en annen situasjon enn de fleste andre EU-land ved at energieffektiviseringstiltak i bygg ikke har direkte klimanytte. Videre vil økt fornybarproduksjon i tilknytning til bygg ikke endre fornybarandelen i kraftsystemet som allerede er på 100%. Energieffektivisering kan imidlertid ha samfunnsøkonomisk nytte ut over nyten for den enkelte privatøkonomisk gjennom bidrag til forsyningssikkerhet. Videre vil krav til energieffektivisering kunne bidra til teknologiutvikling og innovasjon i byggsektoren. Nyten må vurderes i et samfunnsøkonomisk perspektiv på tvers av sektorer der dilemmaet med globale trender og reelle utfordringer i det norske energisystemet må balanseres. Isolasjon av bygg vil for eksempel bidra til redusert effektbehov på den kaldeste og mørkeste dagen i året i motsetning til produksjon av solenergi. Enovas mandat og annet regelverk må endres for å reflektere dette, jf. Energimeldingen hvor det heter at «Fordi elektrisitetsbaserte løsninger for egenproduksjon og passive tiltak på bygningskroppen gir ulike konsekvenser for kraftsystemet, fremstår de ikke som likestilte i reguleringer som omhandler energieffektivitet og energiforsyning i bygg.»

Vi foreslår følgende:

Overordnet

- Endre Enovas mandat slik at målet er reduserte CO₂-utslipp og infrastruktur for utslippsfri energibruk prioriteres. Mål om konvertering fra fossil energi til utslippsfrie energibærere utenfor kvotepliktig sektor kan formuleres som redusert antall tonn fossil energi/år. Innenfor kvotepliktig sektor kan redusert CO₂-intensitet per produsert enhet brukes som mål. Det bør etableres et eget delmål for utvikling av nødvendig infrastruktur for overgang til utslippsfrie energibærere i transportsektoren. Mål om teknologiutvikling som gir økt konkurransekraft gjennom reduserte klimagassutslipp og økt energieffektivitet innenfor kvotepliktig sektor, herunder i norsk industri. Måltallet kan kvantifiseres gjennom antall prosjekter over en konkret tidsperiode.
- Diskriminerende regelverk og standarder som hindrer overgang fra fossil energi til utslippsfrie energibærere hos sluttbruker fjernes, særlig gjennom revisjon av energieffektiviseringsregelverket i EU, herunder reglene for energimerking.
- Ikke øke elavgiften ytterligere ut fra miljø- eller klimapolitiske hensyn, jf. grønn skattekommisjon, og vurdere nedjustering.

- Utrede konsekvensene av dagens samlede skatter- og avgifter på elektrisitet samt nettbetaling, herunder forbruketilpasninger sett opp mot andre energibærere.
- Fornybar AS bør bidra til investeringer og verdiskaping knyttet til infrastruktur for utslippsfri energibruk og/ eller investeringer i utlandet, og ikke ha som mandat å produsere fornybar energi i Norge.

Transport

- Årlig rapportering og styring av klimagassutslipp og utslippsfri energibruk som en integrert del av de årlige statsbudsjettene hvor alle satsingene i budsjettet med betydning for klimagassmåloppnåelsen fremgår, herunder særlig utslippsframskrivninger utenfor kvotepliktig sektor hvor blant annet budsjettsatsinger og endringer i avgifter vurderes opp mot målet.
- Utarbeide nasjonal handlingsplan for utbygging av infrastruktur for utslippsfri energibruk i transportsektoren i Norge innen 2030 som innarbeides i nasjonal transportplan. Herunder standardisering av utstyr og løsninger
- Alle offentlige anskaffelser av kjøretøyer og av ferger skal senest fra 2020 baseres på anbudsinvitasjoner der det stilles krav om utslippsfri energibruk. Unntak må særskilt begrunnes ut fra konkrete tekniske begrensninger, for eksempel på grunn av sikkerhetshensyn.
- Hydrogenstrategi som en del av nasjonal transportplan må omfatte trinnvis utvikling av infrastruktur hvor knutepunkter for jernbane og tungtransport inngår
- Følge opp NHOs forslag om klimafond for tungtransport.

Offshore-installasjoner

- Oppdatere Oljedirektoratets konsekvensanalyse for elektrifisering av offshore-installasjoner
- Innføre ny fleksibilitet i EUs reviderte innsatsfordelingsmekanisme slik at prosjekter med tilleggsinnsats i kvotepliktig sektor, for eksempel offshore elektrifisering, ut over dagens kvotepris og virkemidler, får reell klimanytte både på kort og lang sikt.

Datasentre

- Utvikle en attraktiv virkemiddelpakke for datasentre i Norge, herunder klargjøre fristilte, regulerte attraktive geografiske plasseringer
- Nordisk arbeid for å lansere Norden som lokalisering
- Sikre økt tilgang til mørk fiber ved å lage en bedre oversikt over situasjonen i dag og stimulere til samarbeid på tvers av kommuner og selskaper gjennom strukturert dialog.
- Vurdere eiendomsskatteutformingen for datasentre, særlig for verk- og bruk.

Industri

- Videreføre et konkurransedyktig regime for tilgang på rimelig og ren kraft for industrien, herunder skatte- og avgiftsfritak samt nødvendig kompensasjonsordning for indirekte CO₂-kostnader.
- Sikre at Enovas mandat utformes i tråd med Energimeldingen.
- For øvrig bidra til oppfølging av prosessindustriens veikart for 2030

ROBUST EIERSKAP OG GOD KAPITALTILGANG FOR VERDISKAPING I INTERNASJONALE MARKEDER

Det er et paradoks at norsk fornybarnæring med unntak av Statkraft og noen få selskaper i enkeltstående prosjekter ikke er en global aktør tross vår betydelige erfaring og kompetanse. Vårt hjemlige marked i Norden opplever overskudd av fornybar kraft, men potensialet for ny fornybarproduksjon er stort i andre deler av EU, men kanskje særlig i fremvoksende økonomier. Mange av selskapene har ikke naturlig den kompetansen som skal til for å gå ut av landet. Samtidig er det grunn til å spørre seg om ikke en annen organisering og finansiering ville utløse større eksportverdier gjennom å bruke norsk kompetanse og teknologi i utlandet. INTPOW og SN Power er viktige elementer i bildet.

Det er ikke mangel på kapital i Norge, men utfordringen ligger i å få frem kompetent eierkapital. Denne kan både utvikle prosjekter og kjenner enkelte sektorer av næringslivet så godt at de stanser dårlige prosjekter tidlig, og finansierer de gode men risikable prosjektene lengre. Slik blir innovasjon til vekstkraftige og lønnsomme bedrifter. Dette gjelder også i fornybarnæringen. Kapital er selvsagt en viktig kilde både for investeringer og vekst i energinæringen, men også for nyskaping og dynamikk.

Produktivitetskommisjonen trekker også frem hvordan et mangfoldig eierskap gir viktige bidrag til økt vekst og verdiskaping. Strukturen i kraftnæringen er i endring, og det er også på vei endringer i myndighetsbestemte begrensninger for eierskap både til vannkraftressursene og til livselskapenes adgang til eierskap i kraftsektoren. Integrasjon horisontalt skjer både innenfor nett og produksjon. Samtidig opplever mange av dagens offentlige eiere press på egen økonomi, og der konsekvensene av svakere inntjening i fornybarnæringen også rammer evne til å finansiere videre vekst. Utbyttepolitikken i selskapene kan være lite knyttet til overskudd og utøvelsen av eierskap må være forutsigelig. Andre og flere typer kapital, nye former for partnerskap og eiere kan bidra til økt dynamikk og verdiskaping i fornybarnæringen.

Virksomhetene må forankre et vekstmandat hos eierne - «å eie er å ville». Kommuner og fylker som eiere av norsk kraftselskaper må ta aktivt stilling til sitt eierskap og utarbeide klare premisser for hva de ønsker å oppnå med eierskapet. Dette innebærer bl.a. hvilke føringer de ønsker å gi selskapene for videre vekst og utvikling, samt bygge en finansiell evne som står i stil til selskapets vekstambisjoner.

Energi Norge mener at utvalget generelt må peke på viktigheten av å legge til rette for styrking av eierkompetansen og tilgang på risikokapital for fornybarnæringen. Fornybarnæringen må bli mer som andre deler av næringslivet.

Vi foreslår følgende:

- Øke mulighetene for samarbeid i prosjekter gjennom å spre erfaringer med joint ventures
- Utvide rammene for pensjonsfonds adgang til å foreta investeringer i nettvirksomhet
- Tilrettelegge for pant i nett.
- Øke tilgang til risikokapital.
- God gjennomføring av endringer i industrikonsesjonsloven som åpner for privat minoritetseierskap i ANS og DA i tillegg til AS. Praktisering av kravet om reelt offentlig eierskap med utgangspunkt i blokkprinsippet, ikke gjennomstrømming slik at muligheten til kapitaltilgang maksimeres innenfor en oppdatert analyse av rettslige grenser for eierskap innenfor konsolideringsmodellen. Skille tydelig mellom reelt eierskap gjennom styring og rådighet på den ene siden og finansielt eierskap på den andre siden.
- Øke garantirammen i GIEKs (Garantiinstituttet for eksportkreditt) u-landsordning, for å legge til rette for eksport av norsk fornybarkompetanse.
- Styrke eksportfinansiering for øvrig.

- Styrke INTPOW gjennom sammenslåing med INTSOK, og samtidig styrke satsingen gjennom økt kapitaltilgang til konkrete mål for fornybar energi, samt øke deltakelse fra flere aktører i fornybarnæringen.
- Øke bevilgningene til NORFUND slik at selskapets partnere kan utvikle og bygge flere fornybarprosjekter globalt.
- Opprettholde og forsterke utenlandssatsingen til Statkraft og andre selskaper med særlige forutsetninger. Dette forutsetter en forutsigbar og stabil finansiering og utbyttepolitikk over tid.

Vi ber om et møte for å drøfte forslagene.

Vennlig hilsen

Oluf Ulseth,
Administrerende direktør
Energi Norge

Kopi: OED, NVE, NHO, Norsk Industri

Vedlegg:

1. Verdiskaping i fornybarnæringen. Notat fra Thema Consulting Group.
2. Vannkraftprosjekter som er krevende å realisere. Eksempler fra Statkraft og BKK.
3. Oversikt over virksomheter knyttet til elektrifisering av transportsektoren. Tabell fra Pöyry.